

Täysistunto

Tiistai 10.12.2024 klo 22.10—1.47

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 192/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.18 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa nykyistä vaikuttavampaa, kustannustehokkaampaa ja velvoittavampaa kotouttamista. Sama päämäärä on kirjattu myös kokoomuksen ja perussuomalaisten johtaman hallituksen hallitusohjelmaan. Tässä yhteydessä on kuitenkin jälleen kerran aiheellista muistuttaa, että puheet ovat olleet yhtä mutta teot aivan toista. Valitettavasti tälläkin kertaa keskustan valiokuntaryhmä joutuu puolustamaan hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita. Hallitus on kirjannut ohjelmassa sadantuhannen uuden työpaikan tavoitteen yhdeksi keinoksi kotouttamisen vahvistamiseen ja tätä on esityksellään itse asiassa rapauttamassa.

Aikaisemmin keväällä hallitus toteutti kotouttamisen uudistuksen, eli hallituksen esitys 21/2024, ilman minkäänlaisia esiselvityksiä. Silloin huomautimme valiokunnan asiantuntijalausuntoihin tukeutuen, että uudistus, voi sanoa ”uudistus”, oli enemmänkin valtiontalouden säästölaki, jolla leikattiin kotouttamisen kuntakorvauksia, rapautettiin kotouttamispalveluja ja lisättiin kuntien tehtäviä ja kustannusvastuuta samalla, kun valtiontaloudesta haluttiin säästää. Silloisessa hallituksen esityksessä jopa myönnettiin, että uudistus toisi mukanaan pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuksia: käytännössä enemmän syrjäytyneitä, enemmän työttömiä, enemmän henkilöitä, joista vastaavat kunnat.

Nyt puheena oleva esitys jatkaa hallituksen omaksumaa ohjelmansa vastaista linjaa. Nyt kotoutumiseen liittyviä valtion korvauksia kunnille vähennettäisiin selityksellä, että kuntien velvollisuuksia kevennetään. Näin ei kuitenkaan ole. Muutoksia perustellaan valtiontaloutta vahvistavilla säästöillä ja sillä, että samalla lisättäisiin maahanmuuttajien omaa vastuuta kotoutumisesta. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan muutosesitykset ovat tälläkin kertaa hyvin ongelmallisia toimien tavoitteitaan sekä jopa hallitusohjelmaa vastaan.

Nyt tehtävät muutokset tulisivat voimaan vuoden 2025 alusta eli vain vajaan kuukauden kuluttua, jolloin voimaan astuu myös keväällä hyväksytty kotouttamisen uudistus, joka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

pääasiassa sisälsi kuntien rahoitusvastuiden kasvattamista. Jo nämä asettavat merkittäviä haasteita kuntien valmistelutyölle ja luovat uusia haasteita kuntien muutenkin vaikeuksissa oleville talouksille.

Korvausten leikkaukset kohdistuvat erityisesti kuntiin, joissa on sotaa pakenevia ukrainalaisia, ja heitä on siellä eniten. Vaikeudet kasvavat kunnissa, joilla on jo haasteita rahoittaa palveluitaan heikon verotulopohjan tai esimerkiksi korkean pitkäaikaistyöttömyyden takia. Toimeentulotuen kustannusten korvausvastuun laajentaminen yhdessä kuntien muiden rahoitusleikkausten kanssa, kaikki nämä, vaikeuttavat kuntien tilannetta entisestään. Puheena olevia leikkauksia perustellaan norminpurkuna kotouttamislakiin ja samalla leikataan valtion maksamaa laskennallisten korvausten tasoa. Asiantuntijakuulemisten perusteella esitys ei kuitenkaan vähentäisi kuntien velvoitteita samassa määrin kuin se vähentää kunnille maksettavia korvauksia. Tämäkin on vastoin hallitusohjelmaa. Hallitusohjelmassa on luvattu sitoutua rahoittamaan täysimääräisesti kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset tai sitten purkaa muita velvoitteita, jos uusia tehtäviä tulee. Tässäkin hallitus on pettämässä lupauksensa.

Näistä syistä olemme päätyneet siihen, että esitämme lakiehdotusten hylkäystä, ja esitämme myös kolmea lausumaa. Luen nyt tässä ne lausumat:

1. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnan hallintovaliokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä kotouttamislain uudistuksen vaikutuksista kotouttamisen onnistumiseen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden talouksiin.”

2. ”Eduskunta edellyttää, että kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitusvastuiden lisäämiseen tähtäävän näennäisuudistamisen sijasta hallitus valmistelee kotouttamisen sisältöön aitoja ja kustannustehokkaita uudistuksia sekä lisää kotouttamispalveluiden käyttämiseen aitoa velvoittavuutta.”

3. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa ohjelmassaan lupaamansa kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamisen ja toteuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisen ohjelmassaan lupaamassaan aikataulussa.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

1.23 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Alkuun kannatan tätä edustaja Räsänen tekemää hylkyehdotusta ja myöskin näitä hänen tekemiään lausumaehdotuksia. Tässä hän kävi hyvin näitä perusteita lävitse.

Sinänsä me keskustassa kannatamme maahanmuuttoon liittyviä säästöehdotuksia ja kannatamme myöskin maahanmuuton uudistamista, mutta tässä kun ei ole kyseessä oikea säästö. Tässä on kyseessä valtiontalouden säästö mutta ei julkisen talouden säästö, koska kunnat joutuvat tämän maksamaan, koska näitä palveluita ei kuitenkaan pystytä täysin lopettamaan, vaikka tässä nyt näennäisesti näitä kuntien velvoitteita kevennetäänkin. Tämähän jakaantuu kuntaryhmittäin eri tavalla kuin tavanomaisesti esimerkiksi turvapaikanhakijoiden kustannukset, koska näitä Ukrainasta julmaa sotaa paenneita henkilöitä on myös pienissä kunnissa. Ja kuten tiedämme, isommilla kaupungeilla on paremmat edellytykset hoitaa ihan verorahoituksellakin näitä asioita, mutta näillä pienillä kunnilla, jotka ovat halunneet tätä suojaa ja turvaa tarjota, ei ole näitä mahdollisuuksia.

Nyt kun näitä laskennallisia korvauksia sitten leikataan ja näitä toimeentulotukimenoja ei kunnille enää korvata, niin kyllä tässä moni kunta vaikeuksiin joutuu. Ja tämä on todella harmi, että on nyt sitten valittu tällainen kaavamainen, jopa rujo, tapa tehdä säästöjä ja lei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

kata kunnilta ilman, että tulee niitä todellisia kustannuksia vähentäviä normienpurkulakiehdotuksia, joita hallitusohjelmassa tämän vaalikauden alussa jo luvattiin. Niitä edelleenkin kunnat odottavat, ja niitä ei missään näy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

1.25 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tämän lain ainoa jollakin tavalla perusteltu tavoite on valtiontalouden säästötavoite, mikä toteutetaan niin, että siirretään kustannukset kunnille. Samat veronmaksajat ne ovat siellä kunnissa kuin valtiollakin, jotenka julkisen talouden kokonaiskuvan kannalta mikään ei oleellisesti muutu. Sen sijaan tässä epätarkoituksenmukaisessa manööverissä on muutamia sellaisia riskejä, joita se saattaa tuottaa. Erityisen huolissani olen sellaisista kotiaideista, joidenka kotouttamispalvelut eivät ole vielä päässeet vakiintumaan ja joiden kohdalla voi tapahtua merkittävää taantumista. Ja toinen, mikä tuli lapsiasiainvaltuutetun lausunnossa, oli erityinen huoli erityistarpeisten lasten tarpeiden tunnistamisesta. Siinä voi tilanne heikentyä suhteessa tähän hetkeen.

Joku sanoi vielä erikseen näistä ukrainalaisista. Arviohan on, että tämä esitys kohdistuu 75-prosenttisesti tilapäistä suojelua saaviin eli lähinnä ukrainalaisiin. Kyllä minä vähän peräänkuuluttaisin myös sitä arvokkuutta ja etiikkaa tilanteessa, jossa ensin suurieleisesti sanotaan, että tulkaa tänne, ja luvataan pitää huolta ja sitten lähdetään näitä heikennyksiä heikennysten perään tekemään niihin normaalia arkea ja sen toimivuutta takaaviin rakenteisiin. Ei tämä ole johdonmukaista, mutta ei tämä myöskään ole kovin kunniakasta politiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

1.27 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä on jälleen yksi leikkauslaki, jossa kuntien saamista kotoutumiskorvauksista leikataan merkittävästi, ja kuten tässä edellä edustaja Kontulalta kuultiin, tämä ei myöskään säästölakina ole kovinkaan looginen. Itsekin paheksun tätä ajattelua siitä, että sanotaan, että okei, monesta asiasta leikataan, mutta Ukrainan tuki pysyy. Mutta miten se sitten näkyy käytännössä, kun tälläkin esityksellä on vaikutusta tähän meidän Ukraina-tukeen?

Tässä on paljon tällaisia pieniä kohtia, mihin voisi tarttua, esimerkiksi se, että ensi vuoden alusta voimaan astuvan kotoutumislain muuttaminen näin lyhyellä varoitusajalla ja tällaiset kuntien rahoitukseen kohdistuvat merkittävät leikkaukset tulevat kyllä erittäin myöhäisessä vaiheessa tietoon, eli vielä tällainen kiva joululahja kunnille — ei hirveän hyvää hallintoa.

En siis voi kannattaa tätä esitystä, mutta nyt muistelen, että tekikö edustaja Kontula tässä hylkäysesityksen. [Välihuuto] — Se on jo tehty, okei, no niin. — Eli silloin kannatuskin on jo tehty. Yksi hylkäysesitys vain, joo.

Hyvä, ei mitään muuta sitten.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.